

Rezime izvještaja guvernera – novembar 2018.

Ažurirano: 24. 01. 2019. godine

U Izvještaju guvernera za novembar 2018. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2018. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2018. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u novembru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2018. godinu.

Prema konačnim podacima Monstata, realna stopa rasta BDP-a Crne Gore u 2017. godini iznosi 4,7%, dok je prema preliminarnim podacima u prvom, drugom i trećem kvartalu 2018. godine ostvaren realni rast od 4,5%, 4,9% i 5,0%, respektivno, u odnosu na isti period 2017.

Cijene su u novembru 2018. godine, u odnosu na prethodni mjesec, veće za 0,2%, dok je godišnja stopa inflacije u novembru iznosila 2%.

Industrijska proizvodnja je u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine, u odnosu na isti period 2017. godine zabilježila rast od 22,8%. Rast proizvodnje je zabilježen u sektoru prerađivačke industrije (10,1%) i sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom (70,2%). Pad proizvodnje zabilježen je u sektoru vađenja ruda i kamena (-21,6%).

Prema preliminarnim podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih devet mjeseci 2018. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 12,6%, a prevoz robe za 5,9%. U istom periodu povećan je prevoz putnika u željezničkom saobraćaju za 7%, a prevoz robe smanjen za 38,1%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju povećan je za 0,7%, dok je prevoz robe smanjen za 2,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih jedanaest mjeseci 2018. godine, proizvedeno ukupno 281.243 m³ šumskih sortimenata, što je za 15% manje u odnosu na isti period prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2018. godine zabilježilo rast vrijednosti izvršenih

građevinskih radova od 31,5% i rast efektivnih časova rada od 14,9% u odnosu na isti period 2017. godine.

Prosječan broj zaposlenih u novembru 2018. godine iznosio je 194.756 lica, što je za 0,1% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 9,4% u odnosu na novembar 2017. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u novembru 2018. godine iznosio 42.889 što predstavlja rast od 2,3% u odnosu na prethodni mjesec a pad od 17,9% u odnosu na novembar 2017. godine.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na dan 30. 11. 2018. godine, bio je 45.715 od kojih je 13.921 ili 30,5% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je zabilježio rast od 1,2%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2017. godine rast iznosio 9,5%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju novembra 2018. godine iznosio 624,7 miliona eura, i bio je za manji za 3,3% na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou bio veći za 2,7%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na dan 30. 11. 2018. godine (13.921) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 2.431 privredni subjekat čija blokada je iznosila 31.750.369,26 eura što čini 5,1% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 11.490 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 593.005.129,98 eura, što čini 94,9% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 30. 11. 2018. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,08% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 15,3% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,4% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 37,2% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 4.405,8 miliona eura na kraju novembra 2018. godine, i bila je 0,1% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju novembra 2018. godine iznosili 2.986,8 miliona eura i ostvarili su rast od 0,1% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na novembar prethodne godine bili viši za 9,9%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 78,4% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u novembru 2018. godine iznosili su 3.452,2 miliona eura, i zabilježili su mjesečni pad od 0,2%, dok u odnosu na novembar 2017. godine bilježe rast od 8,3%. Ukupan kapital banaka na kraju novembra 2018. godine iznosio je 526,5 miliona eura, i veći je u odnosu na prethodni mjesec za 0,8%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veći za 0,5%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) u novembru iznosili su 226,1 milion eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su pad od 5,3%, dok u odnosu na novembar 2017. godine bilježe rast od 7,3%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju novembra 2018. godine iznosili su 207,7 miliona eura i činili su 7% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su rast od 1,6%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 9,2%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju novembra 2018. godine iznosila je 6,37%, i bila je manja za 0,02 p. p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj novembra 2017. godine zabilježila pad od 0,53 p. p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u novembru 2018. godine iznosila je 6,46%, što predstavlja pad od 0,46 p. p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 0,04 p. p. u odnosu na novembar 2017. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,58% na kraju novembra 2018. godine i na istom je nivou kao i na kraju prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj novembra 2017. godine ostvarila pad od 0,14 p. p.

Obavezna rezerva banaka iznosila je 253,4 miliona eura na kraju novembra 2018. godine, i bilježi pad od 4,9 miliona eura ili 1,9% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 20,8 miliona eura ili 8,9%. Tokom novembra 2018. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 55,3%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 44,7%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 79,4 miliona eura u periodu januar-novembar 2018. godine. U njoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,6%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,4%).

U novembru 2018. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 665.127 eura kroz 176 transakcija. Ostvareni promet bio je 88,4% manji nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 30. 11. 2018. godine iznosila je 3.010,7 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi rast od 0,1%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju novembra 2018. godine bila 10.901,72 indeksnih poena, bilježi rast od 0,4% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca. Indeks MNSE10 iznosio je 847,45 indeksnih poena i bilježi rast od 0,5% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u novembru 2018. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 44,6 miliona eura ili 1% procijenjenog godišnjeg BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore iznosili su 142,8 miliona eura ili 3,1% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je u odnosu na plan za novembar više za 4,3%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u novembru 2017. godine, ostvaren je rast od 13,8%. Izdaci budžeta iznosili su 187,4 miliona eura ili 4,1% procijenjenog godišnjeg BDP-a, što je za 19,1% više u odnosu na novembar prethodne godine, a u odnosu na plan za 7,2%.

Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2018. godine, državni dug (bruto) je iznosio 3.093,9 miliona eura ili 67,2% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 59,1% BDP-a.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u novembru.

U novembru su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Ostvareno je učešće na dvanaestoj sjednici Komisije za evropske integracije, na istoj je prezentovan priliv novog paketa *CELEX*-a (1.820). Ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. Ostvareno je učešće na konstitutivnoj sjednici Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za oblast pravne tekovine Evropske unije, koja se odnosi na poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna politika. Na zahtjev Ministarstva ekonomije, za potrebe revizije Programa pristupanja Crne Gore, dostavljen je komentar u dijelu zakonodavnog okvira iz nadležnosti Centralne banke vezano za poglavlje 20 – Preduzetnička i industrijska politika. Pripremljen

je prilog za Program pristupanja Crne Gore EU 2019–2020, za pregovaračko poglavlje 9 – Finansijske usluge. Na zahtjev Kancelarije za evropske integracije, inovirana je tabela Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (PPCG 2019–2020) za poglavlje 32, u dijelu zaštite eura od falsifikovanja. Inoviran je prilog CBCG u okviru Programa ekonomskih reformi 2019–2021, vezano za oblasti realizacije zaključka br. 3 Evropske komisije sa ministarske konferencije iz maja 2018. godine. Evropskoj komisiji dostavljen je revidirani Akcioni plan za usklađivanje pravne tekovine u oblasti poglavlja 17. Ostvareno je učešće na videokonferenciji s Evropskom komisijom na temu završnih mjerila u pregovaračkom poglavlju 17. Ostvareno je učešće na sastanku povodom rješavanja pitanja Ustava Crne Gore, u dijelu koji se odnosi na Centralnu banku i pregovaračko poglavlje 17. Vršena je ocjena novih *CELEX*-a koji pripadaju pregovaračkom poglavlju 17. Na zahtjev Ministarstva ekonomije, dostavljena je informacija o ocjeni i relevantnosti *CELEX*-a iz nadležnosti poglavlja 30 – Vanjski odnosi. Na zahtjev Kancelarije za evropske integracije vezano za pripremu prvog Priloga za Izvještaj EK o napretku Crne Gore, dostavljen je materijal preveden na engleski jezik koji je CBCG pripremila iz svoje nadležnosti, za izvještajni period 01. 01 - 20. 10. 2018. godine.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.